

VED

Sluttrappport for nasjonal aksjon kjæledyr i «Illegal trade of cats & dogs EU enforcement action»

GJENNOMFØRT HØSTEN 2022

Sluttrapport for nasjonal aksjon kjæledyr i «Illegal trade of cats & dogs EU enforcement action»

Gjennomført høsten 2022

Prosjektansvarlig: Fagdirektør Keren Bar-Yaacov, Mattilsynet, hovedkontoret, seksjon grensekontroll og kriminalitet

Prosjektkoordinatorer: Spesialinspektør Marianne Tingbø, region øst og seniorinspektør Ingvild Halvorsen, region Stor-Oslo

Laboratorium: Veterinærinstituttet (VI), Ås og Livsmedelsverket i Finland

Rapporten er utarbeidet av Mattilsynet, november 2023

Forsidefoto: Tolletaten

Innhold

1.1	Innledning	3
1.2	Organisering	4
1.3	Aksjonssaker og regionenes oppgaver i aksjonen.....	4
1.4	Nettsøk.....	5
1.5	Prøvetaking.....	5
1.6	Rapportering	5
1.7	Samarbeid med andre etater.....	6
1.8	Kommunikasjon.....	6
1.9	Media	6
1.10	Resultater nasjonalt.....	6
1.11	Resultater EU-kommisjonens aksjon «Illegal trade of cats & dogs EU enforcement action».....	7
1.12	Evaluering	8
	Vedlegg 1	9

1.1 Innledning

Mattilsynet deltok høsten 2022 i EU-kommisjonens koordinerte kontrollprogram¹ «Illegal trade of cats & dogs EU enforcement action» om ulovlig omsetning og forflytning av hunder og katter. Aksjonen hadde som mål å avdekke kriminalitet i forbindelse med forflytning og omsetning av hunder og katter over landegrensene.

Aksjonen var, i motsetning til tidligere fellesaksjoner i EU/EØS, offentlig. I forkant av aksjonen publiserte EU-kommisjonen nyttig bakgrunnsinformasjon² og en pressemelding: [Illegal movement of pets \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/food/rapid-response/illegal-movement-pets-europa-eu). Mattilsynet informerte på nett: [Mattilsynet deltar i europeisk storaksjon mot smugling av kjæledyr | Mattilsynet \(ntb.no\)](https://mattilsynet.no/nyheter/2022/11/01/europeisk-storaksjon-mot-smugling-av-kjaeledyr) og via radiointervju³.

Ulovlig import av hunder og katter representerer en alvorlig trussel mot den gode dyrehelsen i Norge. Blant annet er det en fare for både dyrehelsen og folkehelsen dersom alvorlige zoonotiske sykdommer blir introdusert gjennom ulovlig innførsel. Omsetningen av ulovlige kjæledyr er også antatt å representere et stort økonomisk svart marked i hele Europa.

Per i dag er det ikke obligatorisk merking av kjæledyr i Norge. I februar 2022 ble det anslått å være om lag 565 000 hunder i Norge⁴. Tallet er basert på data fra DyreID, og inkluderer den kraftige veksten i pandemiårene 2020 og 2021. DyreID har siden 2014 samarbeidet med markedsanalyse-selskapet Kantar om målinger av hundepopulasjonen. Anslaget baseres på opplysninger fra DyreID, Norsk Kennel Klub, Trekkhundregisteret og Norges Hunders Landsforbund. Dersom anslaget er korrekt, er 92% av hundene i Norge registrerte.

Katten er det vanligste kjæledyret i Norge og Vest-Europa. I 2020 ble det anslått å være 750 000 eide katter i Norge⁵. De aller fleste er huskatter, mens et mindretall er rasekatter. I 2018 var det registrert litt over 100 000 rasekatter i Norge⁶. Når det gjelder eierløse katter, anslår «Dyrebeskyttelsen Norge» at tallet er mellom 50 000 og 100 000⁷.

EU og EØS landene har et felles meldesystem for forvaltning av saker som angår mat og dyr som mistenkes for kriminalitet, og der det er behov for samarbeid over landegrensene. Dette systemet heter iRASFF⁸. Notifikasjonene om mulig svindel eller bevisst kriminell aktivitet kalles Food Fraud (FF) notifikasjoner. Både i 2021 og 2022 hadde kategorien «kjæledyr» flest FF notifikasjoner⁹. Det vanligste avviket var forfalskede dokumenter. I Europols

---

¹ EUs koordinerte kontrollprogrammer (EUCCP) omfatter dyr, alle typer næringsmidler og plantevernmidler https://food.ec.europa.eu/safety/eu-agri-food-fraud-network/eu-coordinated-actions_en

² [EU legislation \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/food/rapid-response/illegal-movement-pets-europa-eu)

[EU rules on travelling with pets and other animals in the EU - Your Europe \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/food/rapid-response/illegal-movement-pets-europa-eu)
[Platform conclusions \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/food/rapid-response/illegal-movement-pets-europa-eu)

https://food.ec.europa.eu/safety/eu-agri-food-fraud-network/eu-coordinated-actions_en

³ Innslag på P4s morgensending den 3.11.2023

⁴ [Utredning om merking og registrering av hunder \(mattilsynet.no\)](https://mattilsynet.no/nyheter/2022/11/01/europeisk-storaksjon-mot-smugling-av-kjaeledyr)

⁵ [Katt – Store norske leksikon \(snl.no\)](https://snl.no/katt)

⁶ [Svindeljegerne, Rasekatter | Svindeljeger om kattesvindel: - Det er så stygt! \(nettavisen.no\)](https://nettavisen.no/nyheter/2018/05/01/svindeljeger-om-rasekatter)

⁷ [Derfor hjelper det ikke å fjerne hjemløse katter \(forskning.no\)](https://forskning.no/nyheter/2022/01/11/derfor-hjelper-det-ikke-a-fjerne-hjempløse-katter)

⁸ iRASFF er IT-plattformen EU bruker for varsling knyttet til helsefare, svindel og samarbeid mellom medlemsstatene. Plattformen inneholder flere ulike meldesystemer.

⁹ «ACN Annual Report 2021» og «ACN Annual Report 2022», [Reports and publications \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/food/rapid-response/illegal-movement-pets-europa-eu)

kjæledyraksjon «OPSON 2020/2021» ble det i Norge avdekket manglende rabiesvaksine, feil alder i kjæledyrpasset og dokumentforfalskning¹⁰. Flere av sakene ble politianmeldt.

1.2 Organisering

Den nasjonale aksjonen i «Illegal trade of cats & dogs EU enforcement action» var prioritert gjennom Mattilsynets operative tilsynsplan (OTP) for 2022 under området «Kriminalitet (bedrageri eller villedende praksis) og netthandel»: «Delta i EU-koordinert kontrollaksjon kjæledyr». Det ble opprettet en regional aksjonsgruppe, en styringsgruppe med representanter fra Mattilsynets hovedkontor, og det var under aksjonen jevnlig kontakt med samarbeidende etater.

Aktivitetsperiode for aksjonen

Aktivitetsperioden for «Illegal trade of cats & dogs EU enforcement action» i Norge var fra 1. september 2022 til 20. desember 2022. Aksjonen ble forlenget av EU-kommisjonen frem til sommeren 2023, men Norge valgte å ikke fortsette den formelle deltakelsen i 2023.

1.3 Aksjonssaker og regionenes oppgaver i aksjonen

Saker der det var mistanke om planlagt og bevisst ureglementert innførsel av kjæledyr var aktuelle aksjonssaker. Eksempler er valper som blir tatt inn som privat innførsel, og selges videre (kommersiell innførsel fordekt som ikke-kommersiell innførsel). Alternativt når det mistenkes at innførselen er organisert av et større nettverk. Innførselssaker, også ikke-kommersielle, med mistanke om eller avdekking av forfalskede dokumenter (pass, prøvesvar og helsesertifikater) er andre eksempler. Aksjonssakene ble grundigere undersøkt enn normalt, f.eks. ved å samarbeide med Tolletaten, Økokrim og andre lands myndigheter. I tillegg ble alle mistenkelige dyr i aksjonsperioden prøvesjekk for tilfredsstillende rabiestiter (høyt nok svar på rabiesvaksine).

Det var også oppmerksomhet på alvorlige brudd på dyrevelferdsregelverket. Mattilsynet kan motta bekymringsmeldinger fra publikum, veterinærer osv., eller fra Tolletaten etter kontroll ved grensepassering. Tips kan også mottas etter netthandelkontroll, eller i meldinger fra andre lands myndigheter osv.

Kjæledyr innført til Norge av ukrainske flyktninger ble ikke inkludert i aksjonen. Avvik som skyldtes andre årsaker enn mistanke om svindel, ble heller ikke inkludert.

Mattilsynet håndterer rutinemessig ureglementerte innførsler, og i dette arbeidet er det et fortløpende samarbeid med Tolletaten. Arbeidet i aksjonen fulgte derfor stort sett vanlig praksis. Aksjonsgruppen brukte tilsynsmateriell¹¹, f.eks. om bruk av isolat/karantene og framgangsmåte for blodprøvetaking¹² som rutinemessig gjennomføres ved isolat/karantene.

---

¹⁰ <https://kommunikasjon.ntb.no/pressemelding/mattilsynet-hindret-ulovlig-innforsel-av-34-hunder-i-storaksjon?publisherId=10773547&releaseld=17912675&lang=no>

¹¹ Inkludert kravpunktmaterialer for kommersiell import fra EU/EØS og for kommersiell import utenfor EØS

¹² Blodprøver for antistoffer mot rabies

Kjæledyrets eier ble informert når det ble tatt blodprøve av hunden/katten. Det var i aksjonen satt av ekstra ressurser til utvidet blodprøvetaking og systematisk oppfølging og rapportering.

Inspektørenes oppgaver under aksjonen var:

1. Følge opp innførselssaker på vanlig måte.
2. I samråd med en regional aksjonsgruppe vurdere om saker skulle inkluderes i aksjonen.
3. Hvis ja, sørge for at kjæledyrets eier ble informert i forbindelse med varsel om vedtak /vedtak om at det vil bli tatt blodprøve for rabiestiter.
4. Sørge for at det ble tatt blodprøver for antistoffer mot rabies.
5. Fulle ut aksjonsskjemaet og sende det til regional kontaktperson i aksjonsgruppen.
6. Sende svar til kjæledyrets eier om resultatet av blodprøven og informere om muligheten for ny analyse og en uttalelse fra en annen sakkyndig.

1.4 Nettsøk

Utvalgte deltakere i aksjonsgruppen fikk spesialopplæring i å gjennomføre nettsøk. Nettsøkene var et supplement til ordinære kontroller. Antall nettsaker ble begrenset til 20. Aksjonsgruppen var delaktige i vurderingen av om sakene skulle inngå i aksjonen. Nettsøkene bidro også til videreutvikling av Mattilsynets generelle rutiner for fremtidig kontroll med netthandel.

1.5 Prøvetaking

Blodprøver for antistoffer mot rabies ble tatt av alle dyr som ble inkludert i aksjonen. Generelle veiledere og retningslinjer ble fulgt, og det ble tatt to blodprøver av hvert dyr.

Mattilsynet sendte informasjon til eier om:

- at det var tatt blodprøve
- den pågående aksjonen
- at Mattilsynet betalte for blodprøven
- svaret på blodprøven
- at ny analyse, for vurdering av en annen sakkyndig, måtte bekostes av eier, og at eier da kunne velge laboratorium.

Veterinærinstituttet mottok blodprøvene og sendte de videre til et offentlig laboratorium i Finland. Prøvesvarene ble gitt fortløpende til Mattilsynet.

1.6 Rapportering

Rapportering av enkeltsaker til EU-kommisjonen ble gjort fortløpende. I tillegg ble enkelte saker notifisert som svindelmeldinger i iRASFF (FF notifikasjoner). Relevant informasjon i konkrete saker ble også videreformidlet til Økokrim, politiet og Toll.

Sluttrapport for nasjonal aksjon kjæledyr i «Illegal trade of cats & dogs EU enforcement action»

1.7 Samarbeid med andre etater

Mattilsynet samarbeidet i denne aksjonen med Tolletaten, Økokrim og politiet, - både regionalt og overordnet. Regionalt ble relevant informasjon videreformidlet fortløpende, og Mattilsynet tok også kontakt ved behov for bistand i konkrete saker. På overordnet nivå var det månedlige møter.

1.8 Kommunikasjon

Kommunikasjon mellom etatene

Skriftlig informasjon om aksjonen ble, i forkant av aksjonen, sendt fra Mattilsynet til Tolletaten og Økokrim. Underveis i aksjonen var det jevnlig kontakt mellom etatene. Dette var både om overordnede forhold og utveksling av informasjon i konkrete saker.

Kommunikasjon til publikum

Dette omtales under «1.9 Media».

1.9 Media

Mattilsynet publiserte høsten 2022 en pressemelding om aksjonen¹³. NRK hadde den 4.11.2022 et oppslag på deres nettsider med tittelen «Storaksjon mot smugling av hunder og katter til Norge»¹⁴. P4 hadde et innslag på deres morgensending den 3.11.2023 hvor Mattilsynets fagdirektør Keren Bar-Yaacov ble intervjuet. Nationen publiserte den 7.11.2022 en artikkel med tittelen «Norge deltar i storaksjon mot smugling av kjæledyr»¹⁵.

1.10 Resultater nasjonalt

Saker som ble inkludert i aksjonen ble mottatt lokalt ved Mattilsynets avdelinger, som kontroll ved grensekontrollstasjonen på Oslo Lufthavn Gardermoen, og som bekymringsmeldinger fra publikum, veterinærer osv. Avdelingene fikk også saker fra aksjonsgruppen, inkludert saker som ble avdekket via netthandelkontroll. Den aktuelle perioden for vurdering av saker til kjæledyraksjonen var fra 1. september til 20. desember 2022.

---

¹³ [Mattilsynet deltar i europeisk storaksjon mot smugling av kjæledyr | Mattilsynet \(ntb.no\)](#)

¹⁴ [Storaksjon mot smugling av hunder og katter til Norge – Siste nytt – NRK](#)

¹⁵ <https://www.nationen.no/norge-deltar-i-storaksjon-mot-smugling-av-kjaeledyr/s/5-148-32739>

Oppsummering norske resultater

Under aksjonen ble 3978 kjæledyr kontrollert på grensekontrollstasjonen på Oslo Lufthavn Gardermoen i perioden 1. september – 20. desember 2022. Det ble også kontrollert dyr ved andre grenseoverganger av Tolletaten, nøyaktig tall har vi ikke. Det ble gitt tips fra veterinærer om tre dyr som kom til kontroll uten gyldige dokumenter. Det ble avdekket seks hunder og en kattunge som ble inkludert i aksjonen. Hundene hadde mangelfulle/forfalskede dokumenter. To av hundene ble avlivet, tre ble returnert til opprinnelseslandet, en ble plassert på karantenestasjon og vaksinert før frigivelse til eier. Kattungen ble også returnert, den hadde forfalsket dokumentasjon og manglet rabiesvaksine. Dyrene kom fra Spania, Georgia, Iran, Hellas via Serbia og en muligens fra Bosnia.

En vurdering av 20 salgsannonser på Finn.no førte til at en av annonsene ble fjernet da den var i strid med Finns retningslinjer (salg fra annet land enn Norge/Sverige). Tre av annonsene medførte tilsyn fra Mattilsynet, men det ble ikke gjort funn som var i strid med regelverket.

Under aksjonen notifikerte Norge fire svindelsaker i iRASFF (FF notifikasjoner). Ytterligere 10 saker ble notifisert etter endt norsk deltagelse i aksjonen. Relevant informasjon som ble samlet inn i aksjonen ble fortløpende delt med Økokrim og Europol.

1.11 Resultater EU-kommisjonens aksjon «Illegal trade of cats & dogs EU enforcement action»

Resultatene fra EU-kommisjonens aksjon viser et betydelig omfang av organisert smugling og omsetning av hunder og katter med falske dokumenter til og innen EU/EØS. Det ble notifisert 467 svindelmeldinger (FF notifikasjoner) i iRASFF. Av disse var 93 relatert til netthandel. Dokumentforfalskning var den vanligste type svindel. Eksempler på dette er forfalskning av kjæledyrpass, helsesertifikater og rabiesvaksine. Flere av FF notifikasjonene hadde flere regelverksbrudd. Årsrapporter fra meldesystemet iRASFF viser at svindel med kjæledyr kommer øverst av alle tilsynsområder det rapporteres om¹⁶.

Lenke til aksjonsrapporten «Illegal trade of cats & dogs EU enforcement action» og «Questions and answers surrounding illegal trade of cats and dogs»: [Illegal movement of pets \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/illegal-movement-of-pets/)

Tidligere presseoppslag fra EU-Kommisjonen om aksjonen:

<https://ec.europa.eu/newsroom/sante/items/778585/en>

Innenfor EU var de sentrale smuglerutene fra Romania, Ungarn og Polen til Tyskland, fra Serbia til Slovenia, fra Russland og Hviterussland til Polen og Latvia, og med fly fra Tyrkia til Nederland og Østerrike.

Det ble blant annet avslørt flere kriminelle nettverk, som sto bak ulovlig innførsel av 27 000 hunder og katter fra Russland og Hviterussland til EU/EØS i løpet av fire år.

---

¹⁶ [Reports and publications \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/reports-publications/)

EU anslår at den europeiske etterspørsel etter hunder årlig er på 8 millioner individer, med en estimert verdi på 1 milliard euro.

1.12 Evaluering

Aksjonen har vært svært nyttig for å øke oppmerksomheten mot denne kriminelle aktiviteten i Norge og i Mattilsynet.

Parallelt med vår deltakelse i kjæledyraksjonen mottok Norge mange kjæledyr fra Ukraina. Dette satte ytterligere press på de begrensede ressursene til den ordinære kontrollen. Det var derfor utfordrende for Mattilsynets avdelinger å få avsatt nok ressurser til optimal aktivitet i kjæledyraksjonen. Kjæledyr fra Ukraina var ikke inkludert i aksjonen.

Vedlegg 1

Forenklet oversikt over krav og regelverk ved innførsel av kjæledyr* (referanse EUs aksjonsrapport «Illegal trade of cats & dogs EU enforcement action»¹⁷)

	Non-commercial Movement (up to 5 animals)		Commercial Movement (Trade)	
	Within the EU	From Non-EU Countries	Within the EU	From Non-EU Countries
 Marking/ Microchip	✓	✓	✓	✓
 EU Pet Passport	✓		✓	
 Rabies Vaccination	✓	✓	✓	✓
 Rabies Antibody Titration Test		✓		✓
 Health Certificate		✓	✓	✓
 TRACES Registration			✓	✓
 Clinical Examination			✓	✓
 Declaration of Non- commercial Movement		✓		
 Registered Establishment			✓	✓

- *Norge har tilleggskrav knyttet til behandling av hunder mot revens dvergblendemark

Ikke-kommersiell innførsel (privat reise)

Innførsel av kjæledyr til Norge på en privat reise er enklere enn å innføre dyr for salg.

Maksimalt fem hunder og/eller katter kan tas med på én enkelt ikke-kommersiell reise. Grensen gjelder for antall dyr totalt, og du må reise sammen med dyrene. Det er unntak, eksempelvis ved deltakelse i konkurranser, på utstillinger og idrettsarrangementer. Utfyllende informasjon gis her: [Reglene for ikke-kommersiell reise med kjæledyr | Mattilsynet](#)

Kommersiell innførsel

Kommersiell innførsel av dyr omfatter blant annet innførsel av dyr til dyrebutikker. Bestilling av et dyr fra utlandet til private eiere, er også omfattet av regler for kommersiell innførsel. I tillegg vil dyr som fraktes til Norge for videresalg måtte følge regler for kommersiell innførsel. Reglene som gjelder for innførsel av kjæledyr for salg omtales her: [Kommersiell import av hund, katt og ilder fra EU/EØS | Mattilsynet](#)

¹⁷ [Report "Illegal trade of cats & dogs EU enforcement action" Illegal movement of pets \(europa.eu\)](#)